

LESNICKÁ POLITIKA

Přednáška č. 11

Restituce, privatizace, transformace
a hospodářská politika v lesnictví po
roce 1989.

Jaromír Vašíček

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Stav lesnické politiky před revolucí 1989

- Státní lesnická politika neexistovala
- Existence resortních výhledů ze statistik a SLHP (zejména těžebních možností)

Stav lesního hospodářství před rokem 1989

- **Základní charakteristiky:**

- Lesnická politika v pravém slova smyslu neexistovala
- stát v roce 1990 vlastnil 95,8 % všech lesů
- Lesní hospodářská politika státu byla centrálně a celostátně plánována a řízena ministerstvem
- lesní zákon č. 61/1977 Sb., o lesích a navazující vyhlášky byly součástí vysokého stupně státní regulace,
- užívací práva u lesů ve vlastnictví fyzických osob sdružených do zemědělských družstev byla zabezpečována podniky státních lesů institutem „odborné správy“.

Restituce I

- **Zákon č. 229/1991 Sb., zákon o půdě**
  - **Vlastnická práva**
    - Bylo podáno přes 50 tisíc žádostí o vydání majetku (rozloha 359 000 ha lesů). Zhruba 47 000 případů (300 000 ha) bylo vyřešeno, komplikované a soudně složité právní spory jsou stále ještě vyřizovány.
  - **Uživací práva**
    - Současně probíhalo navrácení uživatelských práv k majetku. LČR s. p. jako povinná osoba předaly uživatelské právo původním vlastníkům na výměře 174 000 ha (99,4 %) lesních pozemků.
- **Zákon č. 172/1991 Sb., restituce lesů ve vlastnictví obcí**
  - Bylo vydáno 397 000 ha lesů obcím (dosud 96,7 % uplatněných nároků) a podle novely tohoto zákon (čís. 277/2002 Sb.) i 29 000 ha lesů lesním družstvům obcí.

Restituce II

- Restituční proces **je v zásadě ukončen** k řešení zbývá několik právně složitých případů.
- **Problémy:**
  - Politicky nebyla dlouho řešena otázka majetku církve. Jedná se přibližně o 160 000 ha (cca 7 %) lesů, nyní řešeno zákonem 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi v současnosti probíhá vydávání lesů.
  - Jako důsledek restitucí vznikla roztržitěná vlastnická struktura lesních majetků.

Základní koncepty pro transformaci státních lesů

- Ponechání stavu před rokem 1989
- Privatizace lesů v majetku státu
- Dlouhodobý pronájem státních lesů soukromým podnikatelským subjektům, které by obhospodařovaly státní lesy na principu nájemní smlouvy ve vazbě na LHP.
- Privatizace části státního majetku a obhospodařování lesů v majetku státu privátními subjekty – tento koncept byl po bouřlivé odborné diskusi uplatněn

Transformace státních lesů

- Ústavní zákon, č. 100/1990 Sb., čl. 10 odst. 1: „Nerostné bohatství....**základní lesní půdní fond**, ... **jsou ve státním vlastnictví**.“
- Privatizovat pouze obslužný majetek
- Vláda ČR jej projednala na svém zasedání dne 20. 11. 1991 a vzala na vědomí
- Usnesení ČNR č. 259 z 11.10.1991 - hledání politické shody
- Mze dne 11.12.1991 založilo LČR od 1.1.1992

Privatizace státního lesního majetku

- **Celkový objem 16,2 mld. Kč rozdělen**
  - 8,0 mld. LČR, s. p. nutný ke správě (budovy, osobní auta, HW, SW...)
  - 8,2 mld. k privatizaci k výkonu činností v lesích (traktory, odvozní soupravy, budovy, manipulační sklady, těžební stroje, ...)
- Vzniklo **94 akciových společností**, uskutečněny 3 veřejné dražby, 17 přímých prodejů. V a.s. vlastnická práva za stát vykonával Fond národního majetku
- akciové společnosti byly privatizovány ve 2. vlně kupónové privatizace

Velká privatizace

- Bylo potřeba rozhodnout, **jakým tempem** se má privatizace ubírat. **Pomalá varianta** upřednostňovala převod na akciové společnosti, které by nejdříve byly ve vlastnictví státu.
- Zavedla by se zvláštní státní agentura, která by prováděla restrukturalizaci podniku a pak by byl vybrán vhodný vlastník.
- Hlavní předností tohoto návrhu bylo právě vybrání vhodného vlastníka.
- **Zatímco rychlá privatizace**, která nakonec vyhrála, chtěla, aby podniky byly ihned privatizovány a restrukturalizoval by je až nový vlastník.
- Ve prospěch hrála tzv. předprivatizační agónie – manažeři podniků čekající na to, že jejich podnik bude privatizován by mohli ztratit zájem na vedení podniku a čekat na nového vlastníka.

Rychlost byla klíčovým politickým požadavkem výsledkem diskusí byl:

Zákon č. 92/1991 Sb., o převodu majetku státu na jiné osoby, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „zákon o velké privatizaci“)

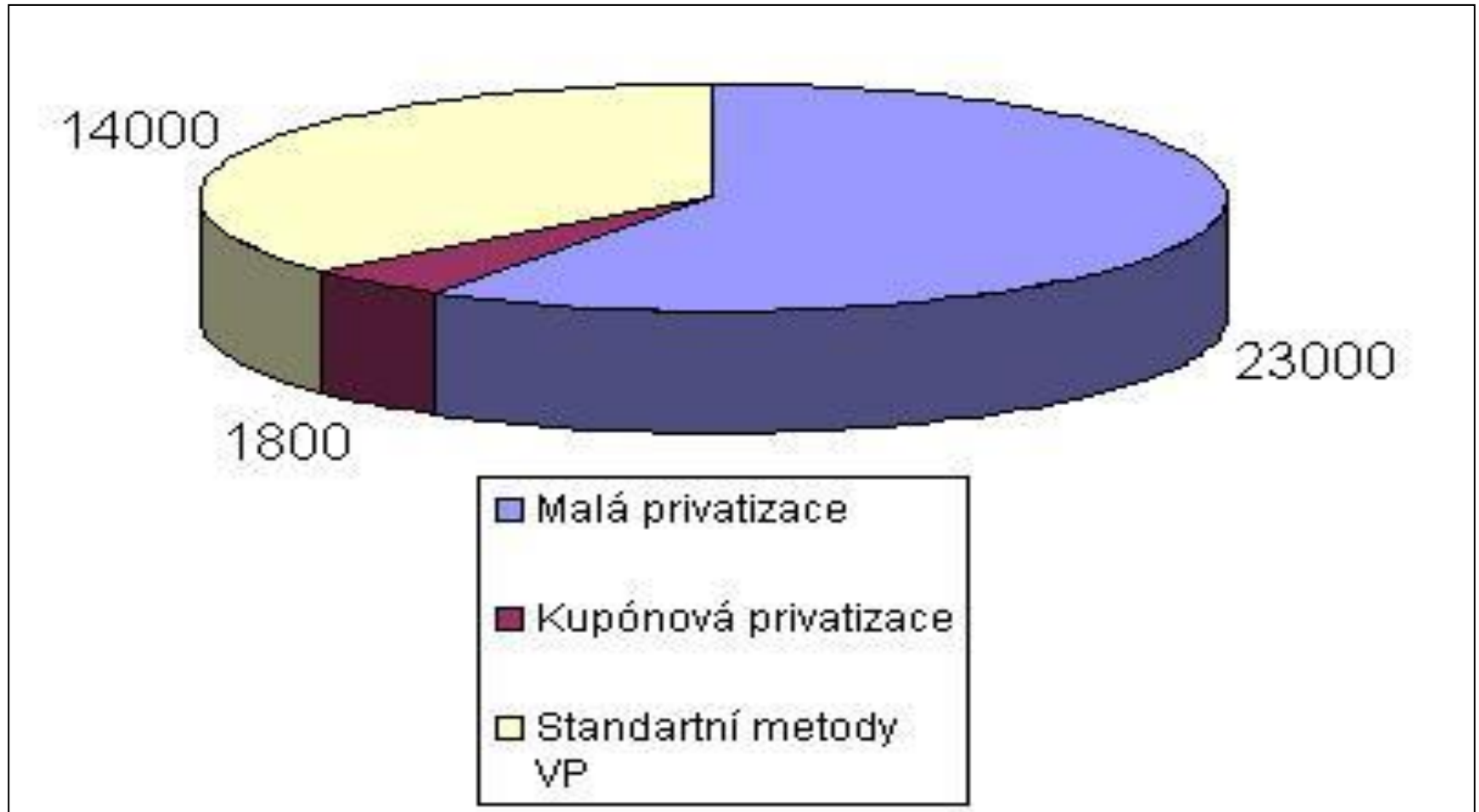
Metody velké privatizace

- **aukce** – byla málo využívána, uplatnění našla hlavně v malé privatizaci
- **veřejná soutěž**
- **prodej předem vybranému zájemci** – šlo především o prosperující podniky
- **transformace na a.s. - privatizačními projekty**
- **Akcie pak mohly být privatizovány těmito metodami:**
  - aukce
  - veřejná soutěž
  - přímý prodej předem vybranému zájemci
  - prodej na veřejných kapitálových trzích
  - **kupónová metoda**
  - převod obcím, veřejně prospěšným organizacím

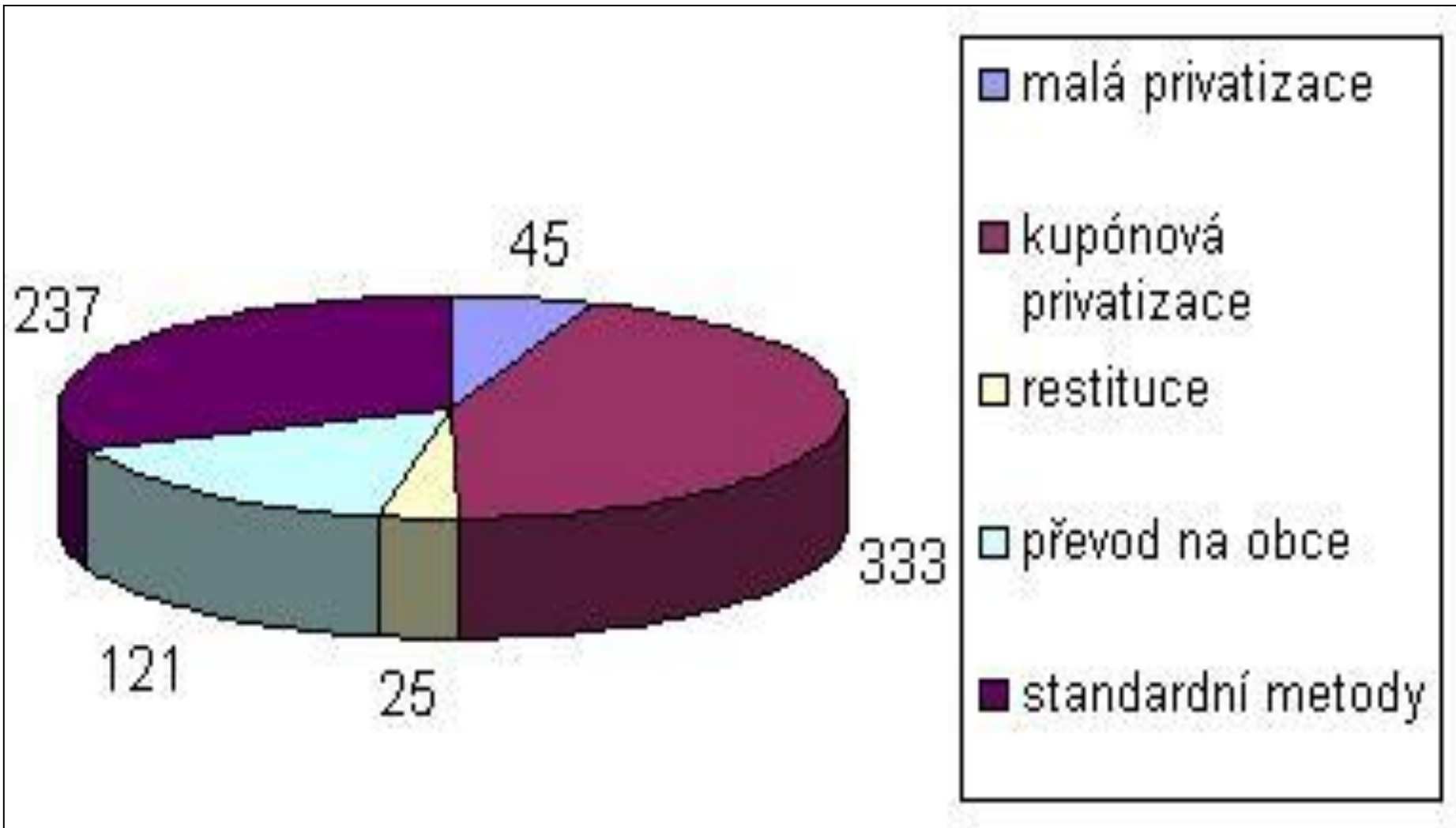
Malá privatizace

- **Malá privatizace** je jedna z prvních etap, kterou začal rozsáhlý proces privatizací v Československu po roce 1989.
- Pomohla znovu vystavět živnostenský sektor, který v Československu prakticky žádný nebyl.
- Jednalo se o převody především jednotlivých provozoven maloobchodu a služeb z vlastnictví státu jiným, nestátním subjektům.
- Právní podklad tomuto procesu položilo Federální shromáždění schválením zákona č. 427/1990 Sb., o převodech vlastnictví státu k některým věcem na jiné, právnické nebo fyzické osoby.

Privatizované podniky v malé a velké privatizaci z hlediska jejich počtu

Privatizované podniky v malé a velké privatizaci z hlediska majetku v mld. Kč

Hlavních modely používané pro správu lesů ve vlastnictví státu

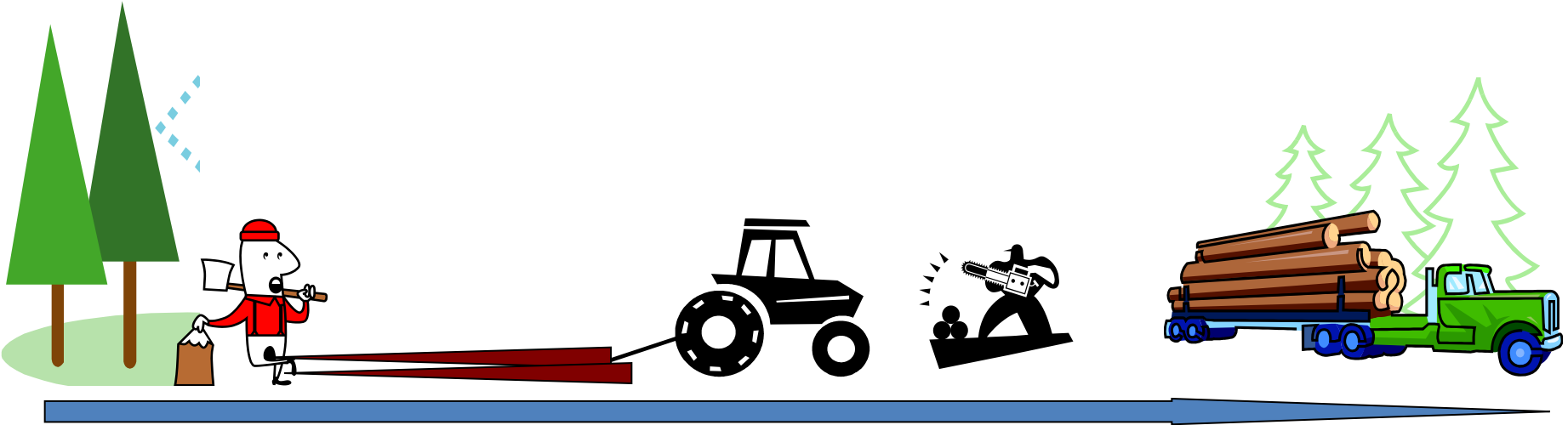
Základní charakteristiky modelů:

- **Model prodeje dříví na lokalitě „P“**
  - LČR soutěží saldo mezi prodaným dřívím a vynaloženými náklady na lesnické práce.
  - LČR prodají lesnické firmě strom, lesnická firma provede těžbu stromu, jeho přiblížení na odvozní místo, manipulaci na sortimenty a jejich následný prodej.
  - Dále lesnická firma provede podle projektů LČR zalesnění a následnou pěstební péči.
- **Model prodeje dříví na lokalitě „OM“**
  - LČR soutěží cenu lesnické služby.
  - LČR zaplatí u lesnické firmy těžbu stromu, lesnická firma provede jeho těžbu, přiblížení a manipulaci na sortimenty v lese na odvozní cestě, tedy na tzv. odvozním místě „OM“ podle pokynů LČR; sortimenty si následně prodávají LČR ve vlastní režii – zajišťují kontrakt, expedici, dopravu, přejímku a fakturaci dříví.
- **Model správy lesů „R“ (ve vlastní režii)**
  - LČR veškeré činnosti zabezpečuje vlastními zaměstnanci přímo řízené závody.

Schema těžebního procesu

Lokalita „P“

Lokalita „OM“

Těžba

Přiblížování

Sortimentace

Odvoz

Cena na pni

Cena na OM

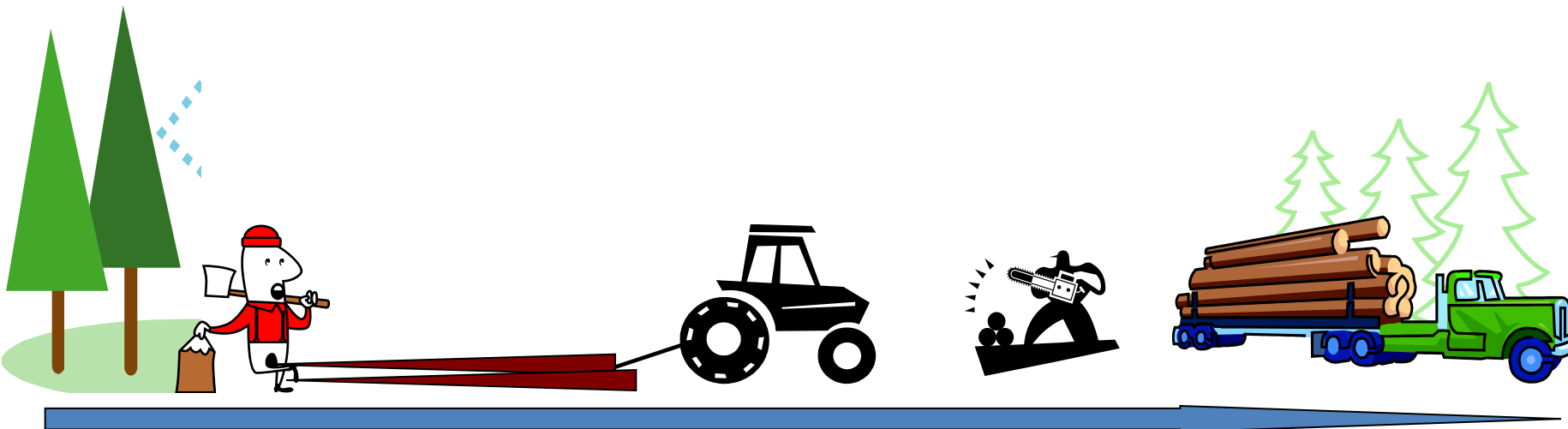
700 Kč/m³

1300 Kč/m³

Schema těžebního procesu

Lokalita „P“

Lokalita „OM“

Cena na pařezu

Náklady na těžbu, přibližování a sortimentaci

Cena na OM

Profit

700 Kč/m³

600 Kč/m³

1 300 Kč/m

-

700 Kč/m³

700 Kč m³

1 200 Kč m³

- 200

700 Kč/m³

500 Kč/m³

1 400 Kč/m³

+200

800 Kč/m³

500 Kč/m³

1 400 Kč/m³

+100

Model

Režie státu

Podnikatel

Co je to zisk

Provozní náklady

zalesňování, ochrana kultur, výchovné zásahy,
ochrana lesa, údržby cest a budov, odpisy, mzdy atd.

Provozní výnosy

Tržby za dřevo, služby, tržby za ostatní produkty atd.

**Provoz. výnosy - provoz. náklady =
Provozní hospodářský výsledek (provozní zisk)**

Jinými slovy:

- **Hospodářský výsledek je to, co zbývá poté, co jsme všechny potřeby lesa nákladově pokryli.**

Použití celkového HV

- Odvod daně
- Příděl do rezervního fondu
- Příděl do fondu investic a oprav
- Podíly na HV (ziskové mzdy)
- Dividenda

Vývoj hospodářské politiky LČR s. p.

Roky 1992 – 1998

- S výjimkou přímo řízených závodů (řádově 6% výměry i produkce dříví) byly smluvní vztahy na prodej dříví a nákup lesnických služeb sjednány s lesními akciovými společnostmi.
- Zpočátku byly smluvní územní jednotky (dále „SÚJ“) identické s lesním hospodářským celkem (dále „LHC“).
- Dochází k pozvolnému zpřístupňování lesní zakázky dalším subjektům a to oddělením tzv. vedlejších územních jednotek (v rozsahu 10-20 % území), o které mohly soutěžit i lesní akciové společnosti.
- Základním důvodem ke zpřístupňování lesní zakázky bylo hledání tzv. tržních cen lesnických činností.
- Jednotlivé zakázky vztažené na LHC nebyly soutěženy a ceny služeb byly s lesnickými firmami dojednávány na základě jejich cenových kalkulací.

Vývoj hospodářské politiky LČR s. p.

Roky 1999 - 2003

- V tomto období dále pokračovalo postupné otevírání trhu i pro subjekty, které nevznikly z kupónové privatizace.
- V roce 1998 (14. 9. 1998) LČR vstoupily 49 % podílem do firmy Hradecká lesní a dřevařská společnost, a.s. (dále „HLDS“), jejímž předmětem činnosti je mj. velkoobchod, zprostředkování obchodu, zprostředkování služeb, reklamní činnost a marketing.
- Majetkový stav 50 % LČR a 50 % fyzická osoba. Od roku 1999 byli smluvní partneři LČR zavázáni k tzv. zpětnému odkupu, který činil 30 % kulatin a 49% vláknin z roční těžby.
- S tímto dřevem HLDS dále obchodovala.
- V závěru roku 2003 LČR prosadily podstatnou změnu ve stávajících smlouvách na lesní zakázku a zkrátily dvouletou výpovědní dobu

Vývoj hospodářské politiky LČR s. p.

Roky 2004 - 2008 - 1. část

- V závěru roku 2004 se LČR pokusily o zneplatnění dosavadních smluvních vztahů, včetně smluv s HLDS o realizaci prodeje dříví ze zpětného odkupu.
- Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále „ÚOHS“) vydal pro LČR stanovisko, podle kterého se na lesnické zakázky nevztahuje zákon o veřejných zakázkách (dále „ZVZ“). Státním podnikem nově vyhlášené soutěže na lesnické služby byly připraveny jako vícekritériální a výsledky výběrového řízení se mnohdy neopíraly o finančně nejvýhodnější nabídku, ale o systém tzv. „referencí“.
- Nečitelné výsledky výběrových řízení vedly k tomu, že se některé podnikatelské subjekty postupně obrátily až k evropské komisi pro ochranu hospodářské soutěže. Výsledkem bylo nové rozhodnutí ÚOHS o povinnosti LČR postupovat podle ZVZ.
- V tomto období mají své kořeny i některé žaloby na LČR a arbitráže proti ČR. Dodnes není z té doby uzavřena mezinárodní arbitráž, kterou vede proti ČR německá společnost InterTrade Holding GmbH (CE WOOD, a.s.) , pro porušení povinností při ochraně investic.

Vývoj hospodářské politiky LČR s. p.

Roky 2004 - 2008 - 2. část

- Ze strany LČR docházelo opakovaně k tendencím rozšiřování svých - a to především obchodních - aktivit se dřevem, na úkor podnikatelské sféry.
- V průběhu roku 2006 byla podle zákona o veřejných zakázkách připravena a vyhlášena veřejná zakázka na lesnické služby pro rok 2007, která měla přinést základní stabilizaci lesnického sektoru. Vlivem politické situace a s přispěním živelné kalamity nebyly uzavřeny smlouvy s vítězi výběrového řízení a kalamita byla zpracovávána v režimu jednacích řízení bez uveřejnění.
- Situace vyvrcholila krizí v roce 2007, kdy LČR neměly uzavřeny žádné smlouvy na lesnické činnosti, které by nebyly napadeny právní cestou. Tento stav byl ukončen Memorandem, uzavřeným 27. 6. 2007 mezi Ministerstvem zemědělství a Konfederací lesnických a dřevozpracujících svazů (dále „KLDS“).
- Memorandum spočívalo v kompromisním řešení použitého modelu obchodování se dřevem s tím, že na přibližně polovině SÚJ určených losem je dřevo prodáno smluvnímu partnerovi u pařezu (obchodní model „P“) a na další polovině SÚJ je dřevo obchodováno po sortimentaci na odvozním místě v režii LČR (obchodní model „OM“). Následně došlo k ekonomickému porovnání, která z uvedených forem je výhodnější pro LČR, resp. pro stát.

Dřevěná kniha - část 1

Opatření č. 1:

- LČR budou od roku 2012 lesy ve vlastnictví státu spravovat, nebudou samy (kromě přímo řízených lesních závodů) podnikat a pěstební i těžební práce budou outsourcovat. LČR jsou podle rozhodnutí ÚOHS z roku 2006 veřejným zadavatelem. Všechny soutěže se proto musejí řídit zákonem č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

Opatření č. 2:

- Hospodářská politika LČR od roku 2012 bude respektovat možnost církevních restitucí uskutečněných na základě politického rozhodnutí.

Opatření č. 3:

- Pěstební práce, těžba a prodej dříví budou sdruženy do komplexních zakázek, pro které budou vyhlašovány veřejné zakázky v režimu ZVZ tak, aby se veřejné zakázky mohly účastnit soukromoprávní podnikatelské subjekty.

Opatření č. 4:

- Veřejné zakázky budou vyhlašovány pro SÚJ, které jsou totožné s LHC, pro které jsou vypracovány LHP. V roce 2011 bude pro období od roku 2012 vyhlášena zakázka pro 117 SÚJ (LHC).

Dřevěná kniha - část 2

Opatření č. 5:

- V roce 2011 bude pro období od roku 2012 vyhlášena jedna komplexní zakázka zahrnující 117 SÚJ s přípustným dílčím plněním na kterékoliv z těchto SÚJ (LHC). Každý následující rok bude vyhlášována komplexní zakázka už jen pro 20 % SÚJ, tedy pro ty, u nichž byl smluvní vztah skončen uplynutím doby platnosti nebo poloviny platnosti LHP (tzv. senátní systém).

Opatření č. 6:

- Dříví bude prodáváno smluvnímu partnerovi LČR při pni - tzv. lokalita „P“. LČR dále umožní přístup ke dříví jeho prodejem metodou tzv. na pni („nastojato“) formou veřejné obchodní soutěže v objemu do 10 % na jednotlivých SÚJ.

Opatření č. 7:

- Tvorba cen bude založena na čtvrtletní indexaci na základě referenčních cenových indexů uveřejňovaného ČSÚ.

Opatření č. 8:

- LČR zvýší důraz na kontrolní činnost, prováděnou vlastními zaměstnanci LČR; vedle toho bude uskutečňována vnější kontrola inženýrskou organizací zřizovanou Ministerstvem zemědělství, případně jinými externími subjekty. Ve speciálních případech bude vnější kontrola uskutečňována mezinárodní renomovanou auditorskou organizací. Ministerstvo zemědělství přizve k přípravě veřejné zakázky nezávislou organizaci, například Transparency International.

Shrnutí metodiky veřejných zakázek LČR od roku 2012

- vyhlášení jedné veřejné zakázky na 117 SÚJ nebo 117 veřejných zakázek na 117 SÚJ (možnost rozhodnout dle aktuální judikatury)
- doba trvání zakázky na dobu platnosti, resp. poloviny platnosti LHP příslušného ke konkrétní SÚJ (max. na 5 let) – tzv. senátní systém
- následná každoroční veřejná zakázka pouze o cca 20 % SÚJ
- komplexní zakázka - zajištění všech lesnických činností, včetně prodeje dřeva smluvnímu partnerovi v lokalitě „P“ - u pařezu,
- součástí komplexní zakázky nebude prodej lesních těžebních zbytků
- 2-kolové zadávací řízení, s omezením počtu účastníků v 1. kole
- kritérium 2. kola – cena
- dostatečné bankovní garance pro zajištění zájmů LČR
- smluvní povinnost prodeje objemu 20 % vytěženého dříví přes veřejné trhy (komoditní burza, elektronické aukce)
- LČR zpracují metodiku hodnocení smluvních vztahů vzešlých ze zakázky pro období od roku 2012 (hodnocení vždy po ukončení smlouvy na jednotlivé SÚJ)
- **na základě zkušeností se zavedením tohoto systému a využitím metodiky LČR k hodnocení smluvních vztahů budou zadávací řízení případně upravována**